

Bevisets stilling og troens nødvendighed

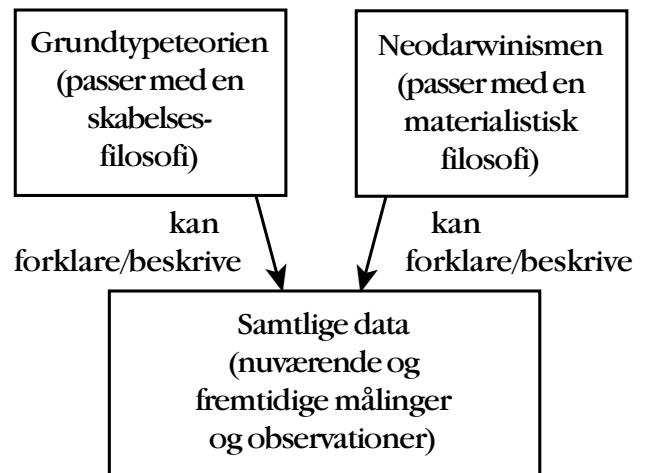
Af Peter Øhrstrøm

Debatten om tro og viden har på det seneste bølget frem og tilbage i den danske dagspresse. Desværre lider store dele af debatten af et ry-stende ringe kendskab til de logiske vilkår, som al naturvidenskab må være underlagt. Mange skribenter forestiller sig tilsyneladende, at generelle naturvidenskabelige teorier i praksis kan bevises, således at de ikke længere bør være til diskussion, når beviset en gang for alle er givet. Det lader til, at mange oven i købet mener, at de neodarwinistiske teorier om arternes oprindelse er endegyldigt bevist, og at det derfor er lige så urimeligt og tåbeligt at diskutere, om de er sande, som det ville være at diskutere holdbarheden af den pythagoræiske læresætning for retvinklede trekkanter i den euklidiske geometri.

Sagen er imidlertid, at generelle naturvidenskabelige teorier aldrig kan bevises – i samme forstand som teorier i matematik kan det. Naturvidenskabelige teorier skal derfor i princippet altid holdes op mod den bedste kritik, som man kan levere. Afvisning af enhver form for kritik af en naturvidenskabelig teori vil være et attentat mod selve den naturvidenskabelige idé.

Det hører med i billedet, at mængden af mulige empiriske data (dvs. samtlige mulige målinger og observationer, som man med tiden vil kunne levere) normalt ikke bestemmer entydigt, hvilken teori der er den sande. Videnskabsteoretikere taler om, at der kan være empirisk ækvivalente teorier. Tager vi f.eks. den tyske biologi-professor Sigfried Scherers grundtypeteori, som er inspireret af skabelsestanken, og sammenligner den med den gængse neodarwinistiske teori om arternes oprindelse, kan det meget vel være, at vi her har at gøre med to empirisk ækvivalente teorier. Hvis det er korrekt, er forholdet mellem alle data (nuværende

og fremtidige) og teorierne som vist på nedenstående figur:

Hvis dette er situationen, vil sagen aldrig kunne afgøres ved henvisning alene til målinger og observationer. Det betyder naturligvis ikke, at man skal opgive at indsamle data og fund. Tværtimod er det afgørende for den naturvidenskabelige praksis. Måske kunne det også vise sig, at fremtidige data ville give en eller begge af teorierne problemer og gøre justeringer nødvendige, således at teorierne stadig kan forklare/beskrive alle forekommende data. Sådanne justeringer skal nok kunne gennemføres, idet begge teorier er relativt overordnede og fleksible.

Hvis der er tale om empirisk ækvivalens her, ligger forskellen mellem de to teorier altså på et andet plan end det empiriske, nemlig det filosofiske. Den neodarwinistiske teori bygger på en filosofisk antagelse, som kan formuleres på følgende måde:

Den materialistiske basishypotese:

Når komplekse livsformer er opstået i naturen, er det altid sket på grundlag af noget

simplere, og tilblivelsen er alene forløbet ved mekanismer, som principielt også ville kunne erkendes i naturen i dag (ligesom til enhver anden tid).

Hypotesen kan ikke bevises. Jeg kan heller ikke forestille mig, at den ville kunne afvises ved nogen som helst tænkelig observation eller måling. Det samme gælder hypotesens modsætning:

Den skabelsesfilosofiske basishypotese:

Når komplekse livsformer er opstået i naturen, er det ikke altid sket på grundlag af noget simpere. I nogle tilfælde i historiens løb er komplekse livsformer (grundtyperne) blevet til på måder, som ikke ville kunne erkendes i naturen i dag.

Den dominerende moderne videnskab afviser den skabelsesfilosofiske basishypotese. Men det er meget vigtigt at understrege, at afvisningen alene beror på en filosofisk skråriskerhed, som ikke ville kunne afprøves endegyldigt mod empirien (målinger og observationer). Den materialistiske basishypotese kan i virkeligheden også læses som en afvisning af muligheden for mirakler. Der er her tale om en materialistisk tro. Vi kan oven i købet bruge Bibelens definition på tro: 'Overbevisning om ting, man ikke ser'.

Der kan dyrkes god videnskab ud fra den materialistiske basishypotese. Det gør de fleste forskere. Men der kan dyrkes lige så god videnskab på grundlag af den skabelsesfilosofiske basishypotese. Det gør f.eks. professor Scherer og hans forskergruppe ved universitetet i München. Endda vil den sidstnævnte type af forskning have det fortrin, at den holder flere muligheder åbne end den førstnævnte, som kategorisk vil udelukke, at noget i fortiden kunne være hændt på måder, som ikke ville kunne erkendes i naturen i dag. – Under alle omstændigheder kommer ingen uden om at gøre trosmæssige forudsætninger. Den forudsætningsløse videnskab findes ikke. Hvis man vil gøre sig håb om at forstå noget som helst, må man starte med at tro! Man kan ikke logisk bevise den materialistiske basishypotese. Det samme gælder den skabelsesfilosofiske basishypotese. Alligevel kan man rationelt diskutere de to hypoteser mod hinanden, således som vi gør det i ORIGO. Og den debat kan meget vel føre til en overbevisning om skabelsestantkens troværdighed!

Reference:

Mere om Scherers grundtypeteori kan læses i bogen: R. Junker, S. Scherer: *Evolution - ein kritisches Lehrbuch*. Se nærmere på <http://www.wort-und-wissen.de/>

